Y Grŵp Trawsbleidiol ar Bobl Hŷn a Heneiddio

Adroddiad 2015 – 2016

Cyflwyniad

Mae'r Grŵp Trawsbleidiol ar Bobl Hŷn a Heneiddio yn gweithio i sicrhau bod anghenion penodol pobl hŷn yn cael eu hystyried yng Nghynulliad Cenedlaethol Cymru ac y gall Aelodau'r Cynulliad sydd â diddordeb mewn materion pobl hŷn ddod at ei gilydd i wneud gwahaniaeth cadarnhaol.

Dyma aelodau'r grŵp:

- Mike Hedges AC (Cadeirydd);
- Mark Isherwood AC;
- Darren Millar AC;
- Keith Davies AC;
- Kirsty Williams AC;
- Lindsay Whittle AC;
- Aled Roberts AC;
- Laura Nott, Age Cymru (Ysgrifennydd)

Datganiad gan y Cadeirydd

Yn ystod sesiwn 2015-16, mae'r Grŵp Trawsbleidiol wedi dilyn rhaglen waith amrywiol. Mae wedi canolbwyntio ar y materion o drechu arwahanrwydd ac unigrwydd, maeth mewn lleoliadau gofal a mynd i'r afael â cham-drin yr henoed.

Mae'r grŵp wedi cael effaith wirioneddol drwy godi ymwybyddiaeth o faterion yn y cyfryngau ac yn y Cynulliad Cenedlaethol, gwneud gwaith ymchwil gyda Gwasanaeth Ymchwil yr Aelodau, a chyfathrebu â Gweinidogion y Llywodraeth.

llofnod

Mike Hedges AC

3 Chwefror 2015
Pwnc: Trechu arwahanrwydd ac unigrwydd

Cyflwyniad gan John Vincent, Senedd Pobl Hŷn Cymru

Rhoddodd John Vincent drosolwg o Senedd Pobl Hŷn Cymru sy'n rhoi llais i bobl hŷn ledled Cymru ac mae dros 50 o sefydliadau pobl hŷn yn gysylltiedig ag ef. Un o'u hymgyrchoedd yw 'P am Pobl', sy'n ceisio diogelu toiledau cyhoeddus yng Nghymru.

Rhaid i bobl hŷn wneud asesiad risg bob tro y byddant yn gadael eu cartrefi – 'a fydd toiledau cyhoeddus ar gael?' Maent yn teimlo eu bod wedi'u cyfyngu ac yn gaeth i'w tai oherwydd y broblem hon, sy'n gallu arwain at broblemau meddyliol a chorfforol. Nid pobl hŷn yw'r unig rai yn y sefyllfa hon, er enghraifft, mae pobl anabl, menywod beichiog a phlant yn poeni yn yr un modd. Mae'r holl bobl hyn yn cael eu cyfyngu oherwydd nifer y toiledau sydd ar gael iddynt.

Ysgrifennodd Senedd Pobl Hŷn Cymru adroddiad yn ddiweddar yn galw am y canlynol:

- Llywodraeth Cymru i ddarparu mwy o arian ar gyfer y Cynllun Grant Cyfleusterau Cyhoeddus ac adfer y drefn o neilltuo arian yng nghyllidebau awdurdodau lleol drwy ei ddyrannu fel grant unigol y tu allan i'r Grant Cynnal Refeniw.
- Y gyllideb flaenorol a oedd 'wedi'i neilltuo' ond heb ei gwario, i gael ei hail-fuddsoddi yn y cynllun, gan gynnwys arian i ddigolledu awdurdodau lleol am y costau hyrwyddo a gweinyddu sy'n gysylltiedig â gweithredu'r Cynllun Grant Cyfleusterau Cyhoeddus.
- Awdurdodau lleol i sicrhau bod y Cynllun yn cael ei hyrwyddo / hysbysebu'n effeithiol a'i fod ar gael yn rhwydd mewn fformatau printiedig a digidol.
- Dylid ymchwilio i broblemau a / neu wrthwynebiadau posibl, a'u tynnu mewn modd pendant drwy ddarparu pecynnau gwybodaeth sy'n cwmpasu ffactorau fel yswiriant atebolrwydd cyhoeddus, iechyd a diogelwch, gofynion o ran arwyddion allanol / mewnol ar y safle ac ati.
- Dyletswydd statudol ar awdurdodau lleol (a gaiff ei monitro a'i gorfodi gan Lywodraeth Cymru) i sicrhau, fel hawl sylfaenol a ffordd o ddiogelu iechyd y cyhoedd, fod digon o doiledau cyhoeddus sy'n eiddo i'r awdurdod lleol a / neu doiledau preifat y gall y cyhoedd eu defnyddio, ar gael ym mhob dinas/tref fawr yng Nghymru.

Argymhellion / camau i'w cymryd

- Cytunodd Mike Hedges AC y dylid anfon cofnodion y cyfarfod hwn fel llythyr ar gyfer yr ymgynghoriad ar y Bil Iechyd y Cyhoedd.
- Awgrymodd Mark Isherwood AC y dylid anfon llythyr at Gymdeithas Llywodraeth Leol Cymru ynglŷn â safon toiledau cyhoeddus a'r gallu i'w defnyddio, gan gynnwys y gallu i ddefnyddio toiledau cyhoeddus mewn banciau a llyfrgelloedd.

Yn bresennol

Mike Hedges AC - CADEIRYDD
Julie Morgan AC
Mark Isherwood AC
Mark Major, Staff Cymorth Suzy Davies AC
John Vincent, Senedd Pobl Hŷn Cymru
Iwan Williams, Swyddfa'r Comisiynydd Pobl Hŷn
Lynda Wallis, Fforwm Strategaeth 50+ y Fro
Carol Maddock, Rhwydwaith Pobl Hŷn a Heneiddio Cymru
Robin Moulster, BASW Cymru
Andrew Bell, SSIA
Lorraine Morgan

Simon Wilkinson, Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru
Phyllis Preece, Confensiwn Pensiynwyr Cenedlaethol
John Davies, Cymdeithas Genedlaethol Pensiynwyr Cymru
Nancy Davies, Fforwm Pensiynwyr Cymru
Gareth Powell
Graeme Francis, Age Cymru
Gerry Keighley, Age Cymru
Laura Nott, Age Cymru - YSGRIFENNYDD

13 Mai 2015
Pwnc: Maeth mewn lleoliadau gofal

Cyflwyniadau gan Jessica Bearman, GIG Cymru a Steve Watson, Coleg Nyrsio Brenhinol.

Cyflwynodd Jessica Bearman ei hun fel Dietegydd Arweiniol yng Ngwasanaeth Caffael y GIG yng Nghymru.

Mae agwedd negyddol tuag at fwyd yn y GIG ar hyn o bryd; rydym yn galw am gyhoeddusrwydd cadarnhaol i faeth er mwyn atal diffyg maeth. Gydag 20 miliwn o bobl yn yr UE yn dioddef o ddiffyg maeth a 16-29% o boblogaeth lleoliadau gofal, ac 1 o bob 3 o'r bobl dros 65 oed sydd yn yr ysbyty yn dioddef o ddiffyg maeth, mae angen gwneud mwy i atal hyn. Mae angen clustnodi 13 biliwn i fynd i'r afael â diffyg maeth. Hyd yn oed os gallwn wneud gwahaniaeth bach, gallwn gefnogi'r GIG yn ariannol, hyd yn oed gan 10%.

Mae 'Sgiliau maeth am oes' yn cael ei arwain gan Lisa Williams, gyda staff cymunedol yn derbyn hyfforddiant pellach o ran gwybodaeth am driniaeth yn y gymuned. Mae gan Iechyd y Cyhoedd Cymru a Swyddfa'r Comisiynydd Pobl Hŷn elfen 'maeth mewn lleoliadau gofal' bwrpasol i'w gwaith ac mae angen i ni wneud yn siŵr ein bod yn gweithio'n agos gyda'n gilydd. Mae 'Menus Counting Care' yn offeryn lle gallwch ddatblygu bwydlenni a ryseitiau ar-lein gan ddefnyddio darpariaeth safonol. Ymunodd Mark Drakeford AC â'r ymgyrch ymwybyddiaeth a marchnata 'Mind the Hunger Gap' ac felly mae hyn yn flaenoriaeth uchel i wleidyddion.

Siaradodd Steve am ei gefndir a nododd y bu'n arolygydd gydag Arolygiaeth Gofal a Gwasanaethau Cymdeithasol Cymru cyn gweithio i'r Coleg Nyrsio Brenhinol.

Dywedodd y Coleg Nyrsio Brenhinol fod angen inni sicrhau bod pobl yn gwybod bod bwyd a diod ar gael, gan ddarparu proses fwyta hamddenol, amserol o fewn cyrraedd hawdd. Hefyd mae angen dewis, a chael amrywiaeth o fwyd ar gael sy'n edrych yn flasus.

Pam y dylai cartrefi gofal gael bwyd sy'n edrych fel bwyd o safon seren Michelin? Gyda chogyddion da, sy'n cael hyfforddiant rheolaidd, ymgysylltu â phobl, rheolaeth ariannol a ffynonellau lleol, gall y bwyd fod yn rhagorol. Mae 'Menus Count' yn Nhorfaen yn enghraifft ardderchog o hyn - gyda'r cymorth sydd ei angen ar bobl ar unrhyw adeg yn eu bywyd o fewn y cartref.

Argymhellion / camau i'w cymryd

Ni nodwyd unrhyw argymhellion a/neu gamau
Attendees

Mike Hedges AC - CADEIRYDD
Laura Nott, Age Cymru - YSGRIFENNYDD
Andi Lyden, Ymddiriedolaeth y Gofalwyr
Andrew Bell, SSIA
Catherine Evans, Swyddfa'r Comisiynydd Pobl Hŷn
Cerys Furlong, NIACE
Janet Pinder, DeafBlind
Jessica Bearman, GIG Cymru
John Davies, Cymdeithas Genedlaethol Pensiynwyr Cymru
John Moore, Age Cymru

Lisa Turnbull, Coleg Nyrsio Brenhinol
Lorraine Morgan
Lynda Wallis, Fforwm Strategaeth 50+ y Fro
Manel Tippet, Coleg Brenhinol y Seiciatryddion
Dr Phil Evans, ADSS Cymru
Raja Adnan Ahmed, Coleg Brenhinol y Seiciatryddion
Robyn Miles, Glaxo SmithKline
Rosanne Palmer, Age Cymru
Ryland Doyle, Staff Cymorth Aelodau'r Cynulliad
Steve Watson, Coleg Nyrsio Brenhinol

14 Hydref 2015
Pwnc: Mynd i'r afael â cham-drin yr henoed

Cyflwyniadau gan Louise Hughes, Age Cymru a Rachael Nicholson, Action on Elder Abuse.

Dechreuodd Louise ei chyflwyniad drwy esbonio lle mae Age Cymru yn gweld yr heriau o'u blaenau gyda newidiadau sylweddol yn y ddeddfwriaeth. Ni fydd hyn yn datrys popeth, mae gennym fwy i'w wneud – atal, grymuso, llesiant a dewis.

Dylid gweld amddiffyn oedolion fel amddiffyn plant gyda dyletswydd estynedig i gydweithredu (mae'n ofynnol i asiantaethau roi cymorth) ac adrodd am ddigwyddiadau. O ran eiriolaeth, dylai fod hawl i gefnogaeth, sydd bellach yn Neddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru), ond ni wyddir ar ba ffurf y bydd hwn.

Mae pwysigrwydd hyfforddiant diogelu, yr angen am fwy o amddiffyniad i bobl hŷn sy'n agored i niwed ac sy'n cael eu twyllo gan dwyll a cham-fanteisio ariannol, newid mewn agweddau tuag at bobl hŷn, gyda mwy o urddas a pharch, ac ataliaeth, i gyd yn allweddol i fynd i'r afael â cham-drin yr henoed.

Eglurodd Louise y gallem weld newid er gwaeth mewn argaeledd gwasanaeth eiriolaeth yn ystod y 12 mis nesaf a bydd yn costio llawer o arian i'w gadw. Roedd 84% o eiriolwyr wedi cefnogi rhywun a oedd wedi cael ei gam-drin.

Rhoddodd Rachael Nicholson gyflwyniad i'r grŵp ar waith Action on Elder Abuse. Mae Action on Elder Abuse yn diffinio 'cam-drin' fel: 'gweithred sengl neu weithred sy'n digwydd dro ar ôl tro neu ddiffyg gweithredu priodol o fewn perthynas lle mae disgwyl ymddiriedaeth, sy'n achosi niwed neu drallod i berson hŷn.'

Nid yw amddiffyn pobl hŷn ac oedolion sy'n agored i niwed yn gyffredinol yn cael yr un sylw neu lefel o ddifrifoldeb ag amddiffyn plant, er gwaethaf y ffaith y gall rhai pobl hŷn fod yr un mor agored i niwed, yr un mor ddibynnol ar eu gofalwyr ac yn methu ag ymdopi ar eu pennau'u hunain. Ffordd arall o atal cam-drin yw drwy ddarparu rhwystr, gan sicrhau bod goblygiadau i'r rhai sy'n cam-drin.

Wrth symud ymlaen, hoffem weld ein cynrychiolwyr etholedig, ein Haelodau Cynulliad yn codi proffil cam-drin yr henoed. Tra'r ydym yn anelu at hynny, mae cyfle i godi ymwybyddiaeth o gam-drin yr henoed yn y ddeddfwriaeth newydd ar gyfer cam-drin domestig, i sicrhau y darperir hyfforddiant hanfodol, felly gadewch inni wneud hynny.

Argymhellion / camau i'w cymryd

- Codi proffil cam-drin yr henoed
- Gofyn i'r Gweinidog fod yn glir ynghylch beth yw ataliaeth
- Siarad â fforymau pobl hŷn am sut i gynorthwyo/amddiffyn pobl hŷn rhag cael eu cam-drin

Yn bresennol

Mike Hedges AC - CADEIRYDD	Louise Hughes, Age Cymru
Laura Nott, Age Cymru - YSGRIFENNYDD	Lynda Wallis, Fforwm Strategaeth 50+ y Fro
Cathrin Manning, y Groes Goch	Marion Lowther, Contact the Elderly
Gareth Powell, BASW Cymru	Mohammad Asghar AC
Helen West, Swyddfa Julie Morgan AC	Nancy Cavill, Swyddfa Julie Morgan AC
Iwan Williams, Swyddfa'r Comisiynydd Pobl Hŷn	Phyllis Preece, Confensiwn Pensiynwyr Cenedlaethol
John Davies, Cymdeithas Genedlaethol Pensiynwyr Cymru	Rachael Nicholson, Action on Elder Abuse

Josh Hayman, Swyddog y Comisiynydd Pobl Hŷn	Rachel Gingell - Gofal a Thrwsio Cymru

Adroddiad Ariannol 2015 – 16

Incwm: Dim

Gwariant

- Arlwyo 3 Chwefror 2015: £77.88
- Arlwyo 13 Mai 2015: £77.88
- Arlwyo 14 Hydref 2015: £55.38

Gwasanaeth Arlwyo gan Charlton House Catering catering.cardiffbay@cymru.gov.uk 02920 898077

Cyfanswm: £211.14

Talwyd yr holl gostau gan Age Cymru.

Lobïwyr proffesiynol, sefydliadau gwirfoddol ac elusennau y mae'r Grŵp wedi cyfarfod â hwy yn ystod y flwyddyn flaenorol.

Ni chyfarfu'r Grŵp ag unrhyw lobïwyr proffesiynol, sefydliadau gwirfoddol nac elusennau y tu allan i gyfarfodydd y Grŵp Trawsbleidiol.